

Neuer und vollkommener

ОПИШАТЬ

РУССКАЯ РЕДАКЦИЯ НР. БЫЛОСРОЧНА

SURFAMP & SURF

Ա Կ Բ Ք Պ Ա Խ Ա Բ Ք Ե Ր
Վաստակութեան պահին . 20. Գ է կանքեան
Աշնակութեան արքանի է որ բարձրագալին
Ճէշխ վասարին նախագահութեա հիմնադրեալ
աշխոնէից խորհրդարանը , ոգսոսափառ Առաջ-
ժանին առասագութ նազառակոցը ճշգ իւ հետեւ-
լով միշտ , միօրինակ անխոնջ չանին կաշխատի
քայէնցի նոր կարգադրութեան օրէնքը (թանգի-
նաթի խաղըրիէ) ըստ առենայն մասին ի գործ դը-
սն աւ բարութեան բոլոր նահանգաց մէջ , և ա-
նենին բռնութիւնն և անիրաւութիւնն մը շալաց-
ումէն աղքի իւր հպատակացը վայու ։ Ը խոսկը
էիւրին բան չէր մէ կէնիմէկ զնշել և անշետ ընել
անշառ և առգանք (Ճէրիմէ) առնելու ասկորու-
թիւնը , պանր երկար ժամանակը երկարդ ընու-
թիւնը մը ըստ էր նախանի գործակալաց մէջ , որոց
մը բարկացութեանը յանձնուած էին մօսուազը և
հեռաւու նահանգներ . Ի այդ այժման խօս-
ուաւն նարհրդարանը անոշառութեամբ և յարու-
ուաւ թեամբ ու շագիր ըստը ամենէն պարփիկ
օրինագունութեանց , մարդ ասիրական ոգ ու ալ ա-
կանջ գնելով ամեն օրինուուր գանդասանց , և
արդարութեամբ գանասառան ընելով և պատե-
լով գյուղացւոր գործականները թե և աստիճանի
տէր երի ելի անձննիք ըստան , կարող եզրու յանջ-
ղաւթեամբ ջնջելու ասկաւ առ ասկաւ մազել մի
զարացր ասկօրութիւնները . ու ամի այժմ տէրու-
թեան գրեթէ բարդ բնակիչները նոր կարգ ազ բռ-
թեան քայլոց պատու զնսերը վայր լիւթի , ջերմեւանեց
բարեմազթութիւններ կընեն միշտ առ Վասուան
օգ ստափառ . Առ լթանին երկար կենացը և իւ-
տա աջն պաշտօնէին երջանկութեամբ համար .
Զեմք ու վեր ըստ թեամբ անցնել նաև ար-
տաքին քաղաքական զանազան ինքրոց արժանա-
ւորութեամբ լախճան մը ընդգունելուն վայոց
որոց ամեն գժուարութիւններ գրեթէ դիւրա-
ցան այժմ մեան խորհրդարանին հպատական և

խահեմ ընթացքավոր : Կառարակոյի Տաճկառասեր
կլինայ պարծենալոյնորու ան օրս իւր հանգիստ
և բարեկարգ միջակին միաց է ու բանել ոչ միայն
իւր քայլանթիւննեմ առկան և քրիստոնեայ
հարասկեները անդպր և ապահովենք մի կան
ցընեն : (Երբ Վարապան տակաւին իւր մինչի աշ
պատմքութեանը և խռովութեանց ցնցումը
կըզգայ) այլ և օտարագրի քրիստոնեայ երեւելի
անձնիք ևս մարդասիրութիւն և հերթնիալու-
թիւն կընդունին անդր երկրին մեջ : Ոիթէ մաս-
նաւոր նշանակութեան արժանի չէ Քաղջաց
երեւելի բարանաստեղծ և հասարակացեանին առ-
ամոննեմիկայ կառավարութեան անդամ մօնի-
որ Առարքթինին եղած մարդասիրական չնորհը
Քարձագայն Դրան կազմանէ որ բնօպէս նախըն-
թրց թերթնամիսիս Հրանտորակեցնիք և ընդարձակ
կարծւած մը կրծորհէ անոր մշտկութեան հարկա-
ուոր ամէն շնուռածքներավոր : Խայց և սառնուել
ու շարդրութեամբ գիտելու արժանի բանի այն է,
որ օսմանեան կառավարութիւնը կարող կըլլաց
այսոր պիտի եւ բարձր գիտնակոննեւ եւ երեւելի
անձի մը հանգիստ և ապահով ապատանարանն
մը շնորհէ իւր ընդարձակ երկրին մեջ : ու բանել
տակառ ին շատ ժամանակ չէ , ամէնի ին ապահո-
վութիւն չին կընէր գրեթե բալոր Եւրոպան :
Մաս նոր կարդագրութեան (Թանգիրամի խայ-
րիէ) առենութեծ և շնորհարհիկ օգու անելը ահա բարձրագույնը Ուժ Վարդու Ուժ շնորհարինին առանձին փառաւորութիւնը հասանուած պաշտօնէից
խորհրդ արանին փառաւորութիւնը և աղջ օգուու գործըն-
ուոր յիշաստիկ անարակայու ազգաց յազգիս ան
ցինչ պիտի մնայ պատմութեան մեջ :

լուն պատճառաւու սայրաբանը կամ Վահե պահանաւնը սուդ աւաւ և Յամիս պիտի պահէ :
—Եղիքստոսի կառավարութեան արտաքին գործոց և առևելույ պաշտօնեայ վեև մասիս Արթին պէլը հաստաւ ՚ի Կոստանդնուպոլիս Առևշտ շագենաւով, և անմիջապէս այցելութե գնաց բարձրապատիւ Մեծ Հայրագոսին : Այլև ամսոյս 13ին պատին անեցաւ օգոստասիան Կայսեր ներկրոյաւնալու, և հետեւալ օրը Տարձբագայի Պատութերթաղի վերաբանի այցելութիւնը ըրտ Մեծ Հայրագոտին, և արտաքին գործոց պաշտօնէին :

— Խայտերական հրամարատակաւ Վկեահ է ֆէնսին՝
Պաղլաստի համագալրաւ (տէ փթերտար) անուանե-
ցաւ, և Համբաւ պէյը որ Խւօքիւսի կառավարու-
թեան համարակաւէ, Երկրորդ կարգի պաշտօնա-
տարի տատիճան ստացաւ։

ժամանակակից առաջնահարուսակ է առաջ գալու պատճեան առաջ առաջ պարագաւ սրեւ լուլ դառնաւ ՚ի կատար նշան պօլիս
մօտ օրերս , (այսինքն իւր պաշտօնը ՚ի Եւրոպու ըկ
լունացնելուն պէս) Անձեւ Ա է ֆիք է ֆէնսին ո-
սաշեռու սո բաֆորու է անոր Ա աւաքիսի մէջ :

— 17-ին շաբաթ՝ օրը հարաւային սառափեկ
հովին պատճառաւ ահապին մրգիկ և ալէ կոծաւ
թիւն ըլլալով քանի մը նաւակինք խորսութեցան.
որոցմէ մէկը Տողմասպազչէի պալատին առջին ըն-
կզմեցաւ, և նաւակին մէջ կային Յ հայ, և ըն-
տանիք մի չորս հոգի խոփ: Խարեւաղդութիւն ամէնքու

ալ ապօտեցան երևելի շայու մը ջահքովս :
— Ենդ զիս գեսաբն որը Աթրէթ ժարտ ՔՆինիկ
տմայու 15 ին Խարձրագոյն Դուռը գնաց և երկար
ժամանակ տեսանթիթիք ըքառ Վեծ Հապարդ ոսին հետ

թե անց վրայօք, ահտարակյոս այս վէճը շուտով
կատարեալ վախճան մը սկիտի ընդունի :

Եւ կամ սրբէո գործաներ
Պարոց մէզուաց վասթանեմ
Ի մեղանակն ի ըլլ զումն
Ի դաշտ ծաղկեաց եղեալ զէմ:
Զընտիրն ծրեն ի կմօս
Եւ ի ծաղկանց իրէք ծորեալ,
Մէծանարթառ ի յունոր
Յեռու ընդ կրոնին դարձ տա եռու:
Ի մասնիքն ի ըլլ չի
Զընտիրն ի կարգ վեճուղեան
Եւ ի հայուկ բանցապսին
Օսրդ պա լասաւիր փախորիկն
Ի պատկերս գեղ զարգաց
Ու ինչ Սորա անհանգ էս
Ակրտիսաւոլ ի մի զօր
Յոց յ եւստին մեծանեալ
Զանկի զինի ըստանաւոն
Հայկան զրոց անվանին
Յանկապան դանին յորիսին
Դանկապան դանին յորիսին
Որդիսէմ բարին ապաւէն
Որդիսէմ անուն պատաւարն
Պատաւար կանան միշտ անուն
Եւ որք ձևա օք ը որի բար
Կանան համին ի նըպատա
Կեցցին յուէք յունոյր ո
Կեցցին յուէք բարերատա
Եւ վան Սասուած մազին եց
Արշակ յուան մազաւար
Վանկ պատաւար ի մասունք
Վանկ պատաւար ի մասունք

Եղիշեաց ոսման և կրթութեան հարիսա-որութեանը վեց
(Հայութակութիւն և պերձ) (1)

Հիմայ հայրներ տեսնենք թէ մեր սուրբ Ազգական վարդապետն ալ ի՞նչ է կըսէ իրեն ժամանակի, կառ թէ ալ առաջ մեր ազգի առ համարակ, կանանց և աղջկանց համար : «Նիկնայք փափկասունք այց աշխարհին . . . հանապաղ բակոտն և հետի երթային ՚ի տունու ազօթից . . . ապօնոք էին մշտի ջենաւոր մրմոնջ՝ ի բերանս նոցա, և միմիթս բութիւն կատարեալ ընթերցուածք մարդարէից զի առանց վիխիք լոյ հասցեն ՚ի նաւահանգիստ խաղաղութեան» : Արեմն անոնք ալ կարդալ գրեագիտէին ըսելէ . և ովկ կրնայ ըսել թէ այնքան սուրբ կուսանք կարդալ գրել չեյտէին, ինչպէս սուրբ Հոգիստիմէն և Վայխոնէն իրենց ընկերներ բայլք, և սուրբ Աստվածածու և այլք, որք Քրիստոնի Շառքելոց պէս սուրբ Վահարանը քար զեցին հեթանոսներուն մէջը և արիստքար նահատակեցան ՚ի սէր քրիստոնական ծընարիտ հաւատոյն մերս, և ին հեթանոսութեան ժամանակ ները անթիւ կանայք և աղջկունք գտնուեցան որոնք թէ աղքատական և թէ ծառայական տեսատեսակ արհեստաներով այնքան առաջ գացին. երկելի հեղինակներ եղան իրենց ազգին մէջը

U P S U E R P A L M P R I K

ԱՆԳԱՄԱ · Հանան · 3-17 Դեկտեմբերի · ՎԵՃԻՆ
ԲՐԻԴԱՆԻՍՅ այրի թագուհին , որ հանգուցեալ
Կիւլոմ Դ թագաւորին , (այսինքն այժմեան տի-
րոզ վեհափառ Ա իրթորիս թագուհւացին մօրեղ-
քօր) կինն է , անցեալ ամսոյ 20ին մեռաւ ՚ի ՚ մն-
տոն , և անոր յուղարկաւորութեան հանդէսը
ամսոյ 3-15ին կատարեցաւ Ա ուինտարի ար-
քունական պալատին մատուռին մէջ՝ ՚յա առա-
քինի թագուհւացին մահը մեծ ցաւ պատճա-
ռեց արքունի գերդատառամին , նմանասէս ՎԵՃԻՆ
ԲՐԻԴԱՆԻՍՅ բոլը բնակչացը . քանզի խիստ առա-
տագութ սիրո մը ունէր և աղքատուց ու կարօ-
տելց վասյ շատ խնամք կըտանէր : Տեսարանները
և հրապարակական զբանակները արքունի հրա-
մանաւ երեք օր դադրեցան , և արքունիքը վեց

ամիս տուգի մէջ պիտի մնայ :

Անգվիսյ ազգային երեսփոխանաց խորհրդաշ
րանին անդ ամսներէն ուժառնը չըրտ հոգի որոցմէ
ինը Փէ՛ ըստած իշխանուորներէն են . յիշտաւ
կագիր մը յուղարկեցին լրտ Շնչն Ուասէ և
լրտ Բէ լմբրսթըն պաշտօնէից , աղոչէ լովոր հոգ
տանին խրատ տալու կերպիւ և քաղցրութիւնը , որպէսզի
համոզէ Եւստրիոյ կառավարութիւնը , որպէսզի
մարդասիրական վախճան մը տրուի Հունգարիայի
ներքին կառավարական խնդրոց , որ կը յու զուին
յիշեալ երկրին մէջ՝ հունգարացւոց հնագնենք եւ
լին ետև : Բայց հունական չերե իր որ առայժմ
պաշտօնէից խորհրդարանը ուշադրութիւն ընէ
այս յիշտակագրոյն , ըստորում Մէծին Երիտա-
նիոյ և Եւստրիոյ կառավարութեանց մէջ աղոչքան
սերտ կապակցութիւն չկայ այժմ . ինչպէս յայսնի
կլուեսնուի որ Անգվիսյ տէրութիր իւր դեսպանը
լրտ Բոնումիզին Վէննայէն կանչած է . Նմանաւ
պէս Եւստրիո տէրութիւն Ուստանի իւր դեսպան
Գոլլորէտո կամնը Վիեննա կըդ տնուի առայժմ :

—ՈՐԻՆԻ ԲԱՍՏ Մագլոյն մէ զ կը կարդա .

թեանցը չափաղանցութիւն տարլով՝ չափաղոնց
ալ անուննին համբաւեցաւ, անոր համար առաջ
պել կը կարծուին . բայց չափաղանցութիւնն է
առասպել, և ոչ թէ բուն իրենց գտած կամ
ծաղկեցուցած արուեստները կամ գիւտը : Ինչպէս
կը ունափ աղջիկը Դեմետրէն՝ իրեն ազգին ինքը
երկրագործութիւն սորմեցոց ու վայրենի մարդ
կանց օրէնք ու քաղաքավարութիւն ուսոյց .
մերջը իրեն մեծ երախտեացը փոխարէն՝ իրեն
անու անը արձանի կանգնեցին ու պատիւ կուտային
իրէն, որուն պատկերը մինչև հիմա ասանկ կը բա
շուի . մէկ ձեռքը մանգալ բռնած, մէ կալ ձեռքը
ցորենի փունձ մը և ցորենէ պասի մին ալ լուխը
դրած : Ինն Ո՞ւ վայք, որք և ըստ գիւցաբանու
թե ան կրտուին Վարմադդայ դատերը և աշակերտը
Վագորնի, ամէն մէկը մէկ մէկ արուեստներու գը-
տող կամ կատարելագործօղ ըլլալովին՝ ինն Ո՞ւ
զայ անուանեցան, որ ըսել է ինն չնորհաց հե-
ղինակք և մինչև հիմա ըստ գիւցաբանութեան՝
այն ինն արուեստից գիւտը և կոտորելագործ-
ութիւնը անոնց անուանցը կրնուիրի :

Բայց թող տանիք հիմերուն շնորհքը և իմաստութիւնը, որոնց չափազանցութիւնը առասպել է մը կարծել կուտայ, և մօտենանք նորերուն . Հիմակուհինա աչքերնիս և միտքերնիս տնկեր ենք Աւրապացւոց վրայ, որպէս թէ առջևնիս զիբենք հայելի մը առած ենք, և կը ջանանք որ անոնց յարմարինք, թէ քաղաքավարութեամբ և թէ հանճարեղութեամբ, և մանաւանդ կանայք հագուստի կողմանէ քանզի յայտնի է որ անոնց

Ալաջնի եկեղեցւոյն շնութիւնը . (որ հիմնադրեցաւ Կողմայ մէջ յունական եկեղեցւոյն ծփսից համեմատ աստուածային պաշտօն մատուցանելու համար) լըմիցաւ այս օրերս, և հետեւ աբար շուտով պիտի բացուի : Այս եկեղեցին Լապը Վէլ ըստուած թալին է , և Տորթսմուտի Ճարտարապետ միտոր (Օվեն գծադրեց անոր Իիւղանդեան գաղափարը : Տեսքը պատուական ունորածեան գաղափարը : Տեսքը պատուական ունորածեան գաղափարը : Յունաց խաչի մը ձեւով է և միջնաւոտուն (կոլլրի) ունի սիւներու միայ հոստաստեալ . և այս միջնաւոտունը մասնաւորապէս կանանց համար սահմանեալ է :

ԳԱՅԼԻԱ . Փարփկ . 7.19 Դեկտեմբերի , Հասարակապետութեան Վահերէցին ընտրութեան տարեգարձը տօնախմբելու համար , որ ՚ի 10 գեկտեմբերի ըստ Կատինացւոց , Անհանգին կուսակալ մօսիւ Պերծէ փառաւոր հացիերյթ և կաքաւուհանդէս մը ըրան նոյն գիշերը Օկտէբեր Վէլ ըստուած պալատը . Վեց հազար հրամական տօնսակներ բաժնուեցան , և գրեթէ 5500 հոգի վութացան ներկայ գտնուելու այս շքեզաւունծ հանդիսին մէջ . որոց թիւը կը գտնուէին ազգային ժողովյն և բանակին գլխաւոր անձինք , նմանապէս Փարփկ գտնուած ելուելի օտարականներէն շատերը .

—Ուեւլից խմելիքներուն վրայ գրուելու հարկը
վերկի) շարունակ քսնի մը օր ենթակայ եղաւ
ոզգային ժողովյի վիճաբանութեանցը : Երես
խիստանաց կարծիքը շատ տարբեր է իրարմէ այս
անը խնդրոյն վրայօք , և թեպէտ տակաւին ո
ոշում մը չորուեցաւ , բայց ըստ ամենայն ե-
ւեմանց այս հարկը պիտի հաստատուի :

— Վաղղիսյ գրտամանոցին (պանքա) հրատարակած
պբաթական հաշուեցուցակէն կը ուեսնուի , որ
առաջիմ՝ յիշեալ դրտմանոցին գտնձը գտնուած
և տաղեան պատրաստ գրամոց գումարը 416 մի-
լիոն ֆրանք է : Խոկ հասարակութեան ձեռքը
պտրաած դրտմանոցի տոմսովիաց գումարը 435
միլիոնի կը հասնի . ըսելէ որ 19 միլիոն աւելի է
անձատունը պահուած պատրաստ գրամէն :

Ազգական մը նորածե. (մօտա) ըլլաց նէ՛ շու-
ռավ կառնեն, և վայելցնելու կերպն ալ շոտ
աղէկ գիտեն :

Հայց անոնց կոմնայք, ընդհանրապէս խօսելով, գրեթէ ամէնքը հստարակ կարգաւ և գրել գիտեն. թող հարուստ և աղջուտական աղջկունքը, որոնք մասնաւոր փութով մը կըմշակեն գրագիտութիւնը, և ընկերութեան մը մէջ կընան պառաւաւոր կերպից և համեստութեամբ պատասխաններ տալ և հաստատուն պահէլ խօսակցութիւն մը թէ՞ ի մասին քաղաքականութեան և թէ գրագիտութեան վրայօք: Աւստի եթէ Եւրոպոցցոց ուրիշ ընթացքին կըհետեւ իմք, ապա որչափ ևս առաւել կըպարտաւորիմք անոնց այս բարի ուլորութիւնը աչքենուս առջեւ ունենալով, մեր դիմորդաց ուստ մնական կըթութեանը վրայօք միօրինակ հոգ տանիլ, ինչպէս տղայօց ուահաննցը համար ազգութիւնն իննամբ կրտարակի:

թէ տէ տե. տարակիոյ շնոնիմք թէ մեր ազգին
և ծագոյն մասը համալիւալէ այս ըսածներուն
լրայ, և կը խոսասավանին թէ ամենահարկաւոր է
ողջ կանց չափաւոր ու սմբանք մը . ՚ի վերայ այսոր
ամենայինի հաստատուն է նաև, որ ընդհանրապէս
և անհոգութիւն կը լրայ ազգին մէ ջ՝ անոնց օրի-
ւառ բարեկրթութեանը վրայօք : Բայց գիտ-
ալ արժանն է, թէ որչափ ժամանակ որ ազգի մը
մնայց իմաստուն և ուսումնական չեն, նյոյն աղ-
ին խիստ դժուար է զարգանալ և ծաղկիլ զա-
արան առաքինութեամբ և բարեկրթութեամբ :

թելթին համար, պառակ վլոյ կառավարութեան
կողմանէ կնիք պիտի դրուի:

—Փարփղի Ալբեն Արտիրյան գեկոտեմբերի 2-14
թերթին մէջ կըկարդամք, թէ Երուսաղէմի լա-
տինացւոց պատրիարք գերազատիւ Վալերիա-
ս արքեպիսկոպոսը յիշեալ մայլաքաղաքը հասեր
է՝ Գաղղիս կառավարութենէն պաշտպանութիւն-
խնդրելու շուսմայի գահէն իրեն յանձնուած
հոգ և որպական պաշտօնին համար :

—Նրեելեան լի զուաց հմուտ մօսիւ Փորթէն
Տէլլի գաղղիսացի երեւելի անձը , որ 1845ին
Տաճկաստան պարսեցաւ , մօտ սրերս մեռեր է-
ի Փարփղ , և կտակաւ ձգեր է 200,000 ֆրանք
(900 հազար զսւրուչէն աւելի) Անզայիրի աղքա-
տաց , ուրուել ընդարձակ երկիրներ ունէր : Իսկ
Փարփղի աղքատաց համար նու իրեր է Գաղղիս
ունեցած իւր երկիրներուն եկամուտը , որ 50 հո-
գար ֆրանքէն աւելի է :

ՍՊԱՆԻԱ. Մասրիս, 8-20 Դեկտեմբերի, Ապանիսյ
մեհավառ թագուհիցը յղութեան լուրը՝ ի
պաշտօնէ հրատարակուեցաւ ըստ վաղեմի սովորութեան։ Տէրութեան բալոր պաշտօնէ անի ըլլ
փութացան արբանի պարագ երթալ, ուրբեզ
իրենց ակնածական խնդակ ցութիւնը յարունեցին
մեհավառ թագուհիցը և իւր օգոստավառ աւ-
մուսոնյն այս բարեբազե գիպութացոյն համար։
Աըհաստատեն թէ կառավարութիւնը հրա-
ման յուղարկած է որպէսպահ Հռոմեացի վիճակները
գտնուած սպանիական զօրքը անմիջապէս իրենց
հայրենիքը գառնան։ և եթէ այս փախակրութեան
համար Ապանիսյ պատերազմական նաւերը բա-
ւական ըլլան յայնժամ վաճառ տկանի նաւեր
մարձրակ պատի ու նաև ին։

Այցեալ ամսոյ 28 ին Վատրիտէն քիչ մը հեռու եղած վառօդի գործարանը կրակ առնել լով ուղրութիւնն կործանեցաւ : Հառաջիւնը այնքան մեծ էր որ բազուգին ամէն թաղերէն լուսեցաւ : Վերակաց մէջէն երեք հոգիի մարմինը հանեցին, և շրա հոգի ևս թէպէտ ողջ հանեցին , բայց անմիջապէս մեռան , ըստորում մահուչափ վիտարուած էին : Վառօդարանին մօտ եղած տներուն շատ վիաս եղաւ :

Ի ՏԱԼԻԱ. : Բիեմնոդէի ազգ ային երեսփոխանաց ընտրութիւնը լսու մեծի մասին կատարեցաւ . այսինքն 204 երեսփոխաններէն 178 հոդին ընտրուեցաւ : Այսնցում 120 հոդին պահպանողական կուսակցութեան կըվերաբերին , և հետեւաբար այժմեան պաշտօնեից խորհրդարանին կողմնապահ են . լյո օրինակ ընտրութիւնը մեծ ուրախութեանից եղաւ ճշնդիտ հայրենասիրաց . քանի կառավարութիւնը՝ ազգ ային երեսփոխանաց մեծագոյն մասը իրեն պաշտպան ունենալով , կարող պիտի ըլլաց ազգութուտ տնօրէնութիւններ ընել աւրաւթեան յառաջադիմութել և ժաղավորեան անդորրութեանը համար :

— Հառմէն ընդ ունած լրւրերնիս գրեթէ միևնոյն
են : Այս մայրաքաղաքին վիճակը միշտ անհամե-
ղաբարութեան և գրգոռութեան մէջ է . ժողո-
վուրդը ակնակառաց կը ապահով Պատվին գալատեա-
նը , յուսալով թէ օգտակար փոփոխութիւն մը
կը լայ . և կարդինալաց խիստ կառավարութե-
սէն կաղատին , ՚ի վերայ այսր տմենայնի Պիտո
խներըրդ ըստ երեւանց տակաւին սիրտի ուշա-
նայ իւր մայրաքաղաքը գառնալու . և կը հաստա-
տեն թէ այս յապազման գլխաւոր պատճառը
կարդինալներն են . որոնք չեն ուղեր որ Պապը
Հռոմ երթայ , մինչև որ գաղղիացի զօրքը անկէց
գաղած քրիստուն : Հռոմիանոր Առաջած տասիր կուտ-

թէ Պիսու Խները զի՞ն առոմ չդառնալուն գլուխ,
որ պատճառը այն է, որ գաղղիացի զօրքը ան-
կեց մեկնելին ետև, բաւական զօրութիւն մը
հիայ Պատրիան իշխանութիւնը պաշտպանելու :
ուստի պատվական զօրաց նոր գունդ մը կարդա-
դրելու առաջնորդութիւն մը կըլլայ, կըսէ, որ կա-
ռող ըլլան Պատրին կրկին իշխանութիւնը պաշտպա-
նել, այսինքն եկեղեցական և աշխարհական :

զ լու խը զինքը այսպէտ ու թող տուերէ է , ՚ի հարկէ
պիտի աշխատի ինքնզինքը կառավավորելու իւր գիտ-
ցածին պէս . և կինոյ ըլլալոր գաղղիքական զօրքը
այս նոր կառավարութիւնը պաշտպանելու գոր-
ծածուի՞ :

Գաղզիսկան զօրաց լմեդհամուր հրտմանատար
Պարակէ ՏԻլիէ զօրապետը . որ Ծորդիչի գացած
էր Պասը ի Հառմհրաբրելու համար դարձաւ
այս օրերս ի Հառմհրանց կարող ըլլալու իւր
հետք բերել զՊիստ Խններորդ :

Quatuor à la Pêche

Զմբանիս . 23 Գեկտերի

Արմագի վանաց ուսումնաբանին յառաջադիք մութեանը վրայօք հետզինետէ ընդունած տեղեւ կութիւննիս մմիթարական են. և եթէ այս օրինակ բարեկարգութեամբ և եռանդեամբ քալելու ըլլոց միշտ յիշեալ ուսումնաբանը, կը յուսամբ թէքիչ ժամանակուան մէջ շատ տշոկերտներ պիտի հասցընէ. որոնք իրենց հայկաբանութեամբը, և սուրբ գրոց, և աղդային պատմութեան և ուրիշ հարկաւոր զանազան գիտութեանց տեղին կութեամբը կարող պիտի ըլլուն մեծամեծ ծառայութիւններ ընելու Վզգին՝ թէ վարժապետական պաշտօններ ընդ ունելով և թէ քահանայ կոմիտարդապետ ըլլուն:

Այս ուսու մնարանին վրայ հետեւ եալ ծանօթութիւնները կուտայ մեզ գիտնական և պրոդառելի բարեկամ մը . որ գպատառնց կարգագործութեանց վրայօք շատ փորձառութիւններ ընենալով . կրնայ օքնաւոր գատաղաւ թիւններ ընել անսնց ընթացքին վրայօք :

“Հայում ամի՞ ՚ի 17 օրէ օգստոսի մինչև ց. 31
հոկտեմբերի գուլով ՚ի վիճակին՝ Նիկոմիդեայ,

բաւական ժամանակս կացի յԱրմաշ, և ուրախութիւն մեծ եղել ինձ տեսանել զյուռաջողինութիւն ուստի մնարանին վանուց, զոր նախ Օմիւռնից այժմեւան Վրացնորդ ձեր գերազատիւ ուրբազն տէր Պօղոս արքեալիսկապոսն հիմնեաց, և այժմ որ անդ են ՚ի զարդացուցանել փայթ մեծ ունին: Օկեի ամենապատիւ սրբազնուն Վրացնորդ Հօրին՝ տէզապահ Վտեփանոս վարդապետն է որ զայմանէ փոյթ մեծ ունի. և Վիթոյէ լ վարդապետ արք արքնէ անխօնջ ՚ի մերայ բարեկորդութեան: Իսկ Վաթիւան պարոն Յօվիչաննէսն Երմանցին գոկցես իմն բազմապատիէ զանձն, զի որշափի իմիք հասու իցէ վարժեսց յայնոսիկ զուտումնասէր մանկացին:

Յոյսմ ամի բաղդի բարւոյ գիտոց, զի և ՚ի տարեկան քննութեան ուսումնականին գտույ տառ սին կոյ . որ եղեւ յերկրորդու մն հոկտեմբերի : Քանի տեմանք յուսումնական մանկուոյն ճառս պատրաստեալ էին բնընտյօրէնս . և զի զամենեստեան միանգանցն սննաբթէ էր ընթեռնուլ , և զին նախապատիւ համարեալ այլքն զիծանէին , վասն այսորիկ գողցես իմն վիճակու ընտրեցաւ աշխարհաբար Ճառն յօրինեալ ՚ի Այսին անուն պատահուոյ ՚ի նոր գեղջէ Բազար գիւղի . զրոյ ինքն և զգբաբար թարդմանուին պատրաստեալ էր : Եւ մրւս մանկունք ևս՝ որ Ճառս յայս պէտա յօրինեալ էին , ՚ի հանդիսին բննուեն պատռուալ յիշեցան , և եկեալ համբուրեցին զաջ սրբազան Վաշնորդին , որպէս թէ իւրեանց յօրինուած էր Ճառն ընթերցեալ : Եւ ապա եղեւ բննութիւն բերականուեն , իտալական լեզուի , սուրբ գրոց և ազգ ային պատմութեան . որոց գասատու է պարմ Վավեանն . և աշխարհաբարութեան և թուաբանութեան , որոց ուսուցիչ է պարսն Թադէոս ՎՃեան . յաշակերտաց ձեւ մարտինին Իւսէ բիւտարու :

Վեց սմանք յուսանողաց դտտեցան ուսեալ
վամենայն որ միանդամ՝ իցէ նոցա ու սահիլ յու-
սու մնարանին , և բաւականք ՚ի վարժապետի լ
յիւրեանց հայրենին : Ասկայն ոչ գոյզվ վարժք
յեղանակ ուսուցանելը , թէպէտ էին որ կամէին
առաքել զնոսա յաղթանակաւ . ՚ի հայրենին , բայց
մեք հաճեցաք զամ՞ մի ևս պահէլ զնոսա անդ ,
և փոխանակաւ դասաւուս կարգել զնոսա ՚ի վե-
րայ նորեկ համբակաց . և զի պատկասելիք իցեն
միւս մանկացն՝ յարոց կարգի համարէին ցածմ ,
ոնակու թէի սոցա զաման զաւ . ՚ի սենեկէ այլան , և

նոր սենեակը շնուցան յարե և լոկողմանէ ուսում
նարանին՝ կցորդեալ յու տումնարան անգր երկուս
սենեակս , մի ՚ի հարաւոյ և մի և ս ՚ի հիւսիսոյ :
Հիւսակողմանն՝ որ էր սենեակ մէծ , ՚ի ծայրի
սենեկաց յատկացելոց վասն ուխտաւորաց . բա-

Ժանեցաւ ՚ի վեց փաքք հիւզս ըստ շափու միւսոց
ունեկացն ։ Խակ միւմն առայժմ մնաց անգործ ։
Չ ասուցաւ և խոհարան ուսումնաբանին ՚ի հա-
սարակաց խոհարանէն , ունելով խոհակեր և զայլ
պիտոյո առանձին ընդ մոտակարարութեամբ վե-

բակացու մարդապետի ու սու մեարանին ։ Կարգեցաւ և գանձանակ մի ընդ պահպանութեամբ տէ զապահ վարդապետին, այսու դաշտմբ՝ զի որ ինչ գալմարդ ացի ՚ի գանձանակի անդ յեկելոց ու խոտաւորացն, ծախեացի միայն ՚իպէտու ու տում նարանին ։ զի այժմ և ուսումնարանն ունի առանձին գրատուն ։ և նպատակ գանձանակին է Ճռ խացուցանել զայս գրատուն, և առնու լ թուղթ, գրիչ և այլն, որ ինչ պէտք իցեն ուսումնարանին յունմանց առի ։ Այս ամենայն կարգադրութիւնը ՚ի գիր առան և հաստատեցան սոսրագրութեամբ և կընքով սրբազնի ։ Ա աջնորդին, և բոլոր վարդապետաց միաբանից ։ և Տատեան վեհմափայլ Յօհաննէս Վիթրայի միացայ Շայեան յարգոյ Վանեպան աղային, և աղգային հոգաւարձուացն Քջնիմիտու և վիճակացն, և ՚ի 14 նոյեմբերի սկսան կարե որ շնութիւնըն ըստ նոր կարդադրութեանցն, որպէս աղգ առնէր մեզ առզապահ վարդապետն, ։

Վրանցի վանաց ուսու մասրանին աշուկե բատաց
գուռ ածքներէն և թարգմանուածքներէն քանի
մը կտոր բան պիտի հրատարակե մք հետեւ աբար,
արգէսլի ուսու մասրանի հասարակութիւն տեղեակ
ըլլալըլլ յիշեալ աշակե բատաց յառաջադիմութե
միմանին, մինիթարունի ազգասիրաբար ար:

ԱԶԳԱՅԻՆ ՀՆՈՒԹԵՐՆ

Տարանիէն (Վերուուս) կըծանուցանեն մեզ թէ
միշտ լ քաղաքին Հայոց եկեղեցւոն գերեզման
առաջնունը գերեզմանի քարի մը վրայ հետեւու
միշտուկարանը երկաթագրով փորագրեալ է .
Ինչին Հայոց ոհնե ին նորդիցաւ պարտապ Տարանի
Եւանդը նորդուրին Հայոց Հեմոյ : Եթրեկի թէ այս
քարը պատճ միշտակագրով 624 տարուանն է ,
Տարանի պարտպին վրայէն ինկած ըլլալով . 90 տա-
րիէն ետե գերեզմանի քար ըրտծ են . քանզի տա-
րբանագ բայն Հայոց թուականը չկե է :

Նմանապէս | ամբրուն քաղաքին բերդին ըով
ողբեւր մը կայ եղեր, որուն կամագին վրայ հե-
տու եալ յիշատակարանը կը կարդացուի, որ եր
կաթարալ փորագրեալ է . Երգեցի աղբեր
ածարաւ յեւամբ թագառին Հայոց Հելմայ ի թուին
Հայոց սհեն .

Հանդիմն մեր համազգի ժողովուրեան վիճակը խիստ
և լցու թեան մէջ է՝ ՚ի մասին ուսումնական
բարյական յառաջադիմութեան. բայց բաջա-
յոյս եմք թէ կոստանդնուպօլիս ամենապատիւ-
րք ազան Պատրիարքը ազգային գերագոյն ժողովը,
որոց ազգասիրական բարեխնամը ջանքը յայտնի է
ամենուն. Հոգ պիտի տանին հնարաւոր տիօրէ-
տութիւնները ՚ի գործ գնել, որպէս զի յիշեալ
և ը համազգի եղբարքը ևո դուրի չմնան գոնէ
ամսակրթական ուսմանց բարիքներէն:

— Ա շաբաթական մետրվարի 4 թերթին
Ա շ հրատարակեցինք թէ Պարսից օգոստափառ
արէտուն Ծահը, տեսնելով որ Վարպետական
ահանգին իւր հայողգի հպատակները չու-
րկանք և նեղութիւն կըկրեն այն կողմի կուսա-
տիներէն, յատուկ հրաժարակաւ մը Պաւրէմի

ափառ թագուհին երկար կենացը համար :
Յանկալի է ապաքէն որ միևնոյն մարդասիրաց
ան չորհր Նոր Պողայի Հայոց համար ալ ԸՆ-
այ , որոնք դժբազութեամբ խիստ ցաւալի
ինձակի մէ ջկրգ տնօնին միշտ , բատօրում մն կեան-
երինին , ոչ ապրանքնին , և ոչ պատիւնին ապա-
ան թէ միջեւ մի կա մի կա մի կա մի կա

28 Թերթիս Վանափրականին մէջ՝ մեր՝ ըսլմեր-
ցողները կարդացին յիշւալ համազդի ժողովը,
դեան տիսուր վիճակը :

Արդ՝ այս ցաւալի խնդրոյն վրայօք հետեւալ
յօդուածը կըկարդամէ Կալկաթայի Շնչաժին Ա-
բրաբրեան հսկումը երի 30 թերթին մէջ։

“ Աշխին հասին մերազնեայ հոգեորակոնք և
աշխարհականք ումանք ՚ի Արք Յուղայ , և հարց
նախ առաջին թէ զի՞նչ բերին մեզ ընդ ինքեանս
եթէ ոչ աղէտս և արտասուս հարթեակ գոզ մէ-

բոց, արենառուաց մերոց, սիրելեաց և բարեկամոց մերոց, ժողովրդեան Աստուծոյ մասնելց ՚ի հուր, ՚ի սուր և ՚ի յափշտակութիւն օտարաց, ՚Իրաշմ ոզգոմելութեան նոցա յայտնի նկարի ՚ի դէմա ամենեցուն : ՚Իրեկօրեան երեխոյլք սիսով՝ սպիտակախառն մօրու օք իւրեանց ծերանան մէր առաջնեաւ, և ՚ի խոխոմա այտից իւրեանց ծմակապահ անհալ բերենմէզ զմնացորդս խորշտակահարձեանց թշուառութեան : ՚Վրեցաք մէք վաղ յառաջնուսու, գրեցին և ոգիք ազգասիրունք ՚ի ՚Ասր ՚Օռզա թէ՛ եթէ՛ հնար ինչ իցէ աղերսագիր առնել մէզ միաբ անութեամբ առ քրիտոննեա այկուտավարութիւն երկրիս . ՚Թերես ոզրոմենցի մէզ որպէս ոզրոմէն ՚Վաքը ըացն ՚զգայ և ՚Արևանայ, և ընկալիք զայս բնակիւալը ՚ի ՚Վարուկառան՝ ընդ հզօր պաշտպանութեամբ իւրակ, ՚Ազատանք այս մեր, և պաղպատանք ՚Օռզայեցւ ոչ ոչ հայեին ՚ի տիրատեաց ապոտամեռութիւն յաթու ոյն Պապիս առ մինչա մինչ ՚Կ կառ ՚Առ ՚Առ ՚Առ

Դաստիարակ բանակը ապա ի զաւոս սորմա , և յանց թորութիւն մնացորդ գացն Հայոց ՚ի համօքէն Մարտկաստան ։ Եւ զայս ոչ եթէ ՚ի նորոյ տուղու ծառք բան Ակամ հնարս հնարեցաք ։ և թէ ոչ ո ըինակ առաք ՚ի հասարակախնամ գթութեանց անտի արեգակնախոյլ ։ տորուդին Շահի որով զբանակից Գավաթիւ յանձն արար տեղակալին Խոր վիճուց ոց և զյուերժայիշտակ Հօր և Հու ուն նորմա որ սկսեալ ՚ի հալուծանաց տնտի Շահեատ խանին առ արշաւանօքն Ուս ոսց ՚ի 1827 ամի՞ , հաւատաց զիթքակացութիւն ազգին մերոց անդզենցի բժշկին Խորմիկոց և նովին միայնալ կարաց յինքն պահել ՚ի փառու իւր զմեծ թիւ

գաղթել եւ ացն ՚ի ստհմանս Որոշուց ,
Հարելար տէրութիւնն Պարսից չէ . յորմէ վիշտ
և նեղութիւնն կրեն հասարակութիւն հպատա-
կաց նորու , այլ անորի և անպիսուն խառնիքա-
զնննեն . որբ ոչ զբանուած ճանաչեն և ոչ ՚ի
պատուական երեսոց թագաւորին պատկանեն .
Արքի մն ազգային իմադիք մեր , որ կառու ցանիցէ
զմակազմութիւննեալ ո ընդ հսկանաւորու-

մեամբ տեղակալին Ենց զիս, ոչ եթէ վեստ
նու առնե տէրութեանն, այլ փառս և օգուտ
ենծ : Ո ի նա հարկահանս կարգէ ՚ի վերայ նոցա
լարս խմասունս և զաշամբհագէտս, և ՚ի ձեռս
տցա հասուցոնե զուակ հարկին յարքունիսն .
ա զուակ արկանել կարէ երթի և եկի անունա-
ցն ՚ի Ա,որ Պ ուզա, և քառնալ ՚ի միջյ խապա-
դայթմակիլութիւնն նոցա : Վերծառահման գոլով
ուտենի բարձրագցն խորհրդաբանին, Ծէ հրանոյ,
և յանդիմանախօս թագաւորին՝ սիտչատ հա-
սուցանե ՚ի լուր նոցա զարտունջ այրեա և զա-
լազակ աղքատին : Վիսվ ըանիւ ասել մշակէ
ազա այգի ուռատաբեր մեծութեա և սինակովք
ան զոր վարձկանեցն Պարտից և վեհերութք
ոց ”:

— Տօնէ հրանէն հոկտեմբերի 28 ամսաթուղթէն էն ու առ աւ տեղի կութիւնները կուտայ մեղմեր յար դի թղթակիցը :

“**Ω**Σ θέτεις μηδείς τον Θεόν πάνταν, αγέλεις φρέσκες θέτεις
οντοποιούς Φωτισμούς ανθρώπους ανθρώπους θέτεις αν και νε
ποτέ θέτεις αν δεν είναι . βασιλεῖς θεούς ανθρώπους αγέλεις υπάκουεις
εργαζόμενοι σε γενούς της θεούς θεούς θεούς εργαζόμενοι σε γενούς θεούς

“ Դաւրէմի հայագի ժողովսւրկը Մեծին Մրիւ
անիոյ հիւպատոսին պաշոպանութեան ներքե
զգ անուին միջո և այս պատճառաւ , գոհութի
բառուծոյ հանգիստ են . Կնյեալիները ազգաւուր
երսէս ; Ահա Հափայլ սրբազնասուրք Կաթուղի
ունենամակնիւր հասան առ մեծապատիւ ազա
քարեւ Մելիք Մինասեան ՚ի Դաւրէմ , և այս

